

Gelijke behandeling en de naam van het kind

1. Recentelijk heeft de regering bij de Tweede Kamer een gewijzigd voorstel met betrekking tot de herziening van het naamrecht ingediend (Tweede Kamer, vergaderjaar 1992-1993, 22 408 nr 7). In dit voorstel komt de regering tegemoet aan de bezwaren tegen de voorkeurspositie die het oorspronkelijke voorstel gaf aan de naam van de vader en tegen de inschakeling van de rechter als geschillenbeslechters in die gevallen dat de a.s. ouders het niet eens kunnen worden. De oplossing van de regering is even verrassend als eenvoudig: bij gebreke van een keuze kruis of munt! Loten is in onze democratie niets ongewoons. De toelating tot het wetenschappelijk onderwijs wordt er soms door bepaald. De Kieswet kent deze oplossing bijvoorbeeld voor de toewijzing van restzetels. In het verleden bepaalde het lot wie onder de wapenen werd geroepen. Niettemin lijkt loten om de naam zoals wordt voorgesteld wat cru. Dit klemt temeer daar de bewindslieden ervoor hebben gekozen om de keuze of de loting voor wat betreft huwelijkspartners ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand te laten plaatsvinden onmiddellijk voorafgaande aan de huwelijksvoltrekking (in niet-huwelijkse situaties geschiedt zulks pas bij de akte van erkenning van het kind). Denkbaar is dat echtgenoten-in-spe die geen kinderen kunnen of willen krijgen en dus geen enkele reden hebben om tussen beider namen te kiezen zich met een dergelijke verplichting niet erg gelukkig zullen voelen. Voorts kan men zich afvragen of juist voor paren voor wie de naam een punt van discussie is dit wel de aangewezen manier is om een lang en gelukkig huwelijksleven te beginnen. In het inmiddels verschenen Eindverslag van de Vaste Commissie voor Justitie wordt terecht van verschillende kanten opgemerkt dat het voorstel op het punt van de loting geen schoonheidsprijs verdient (22 408, nr 8 p. 6 en 7).

2. Het kan ook anders. Niet alleen kan in dit verband gewezen worden op de ontwikkelingen bij onze oosterburen, zoals ook in dit blad van verschillende kanten reeds is gedaan (vgl. I. van der Reyt, NJB 1992, p. 161-163; W.E. Elzinga en G-R de Groot Schneider, NJB 1992, p. 997). Daar kent men in een bepaald geval ook loting bij onenigheid over de naam voor het

kind. Deze loting betreft evenwel niet de vraag, welke naam het kind krijgt want het krijgt in zo'n geval de namen van beide ouders. De ambtenaar van de burgerlijke stand beslist door loting uitsluitend in welke volgorde de namen van de ouders zullen worden geplaatst. Zelfs in dit veel beperkter kader is er op de loting in het Duitse parlement kritisch gereageerd (vgl. Zeitung für Rechtspolitik – Gesetzgebungsreport, 1993, Heft 9, p. 359, 360).

3. De traditie dat een kind één naam heeft – en wel voor de geluksvogels die een vader hebben, die van de vader – is niet uitsluitend een Nederlandse of Europese doch een mondiale. Alleen het Spaanse en

aan te pas om gelijkberechtiging van man en vrouw te bereiken. De oplossing voor volgende generaties is reeds gegeven doordat een naam niet uit meer dan twee delen, van vader of moeder afkomstig, mag bestaan: de ambtenaar van de burgerlijke stand geeft het kind bij onenigheid een naam die bestaat uit één naam-deel van elk der ouders, naar hun respectievelijke keuze. Daar zou eventueel nog een allerlaatste rol voor het lot weggelegd kunnen zijn (als zelfs die keus te veel gevraagd zou zijn...). De Québecse wetgever bekreunt zich evenwel niet over zulke besluitelozen, met dien verstande dat van elke beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand over de naam beroep op de rechter openstaat (art. 74 CCQ).

5. Er zijn meer bepalingen in de CCQ die het overwegen en wellicht het overnemen waard zijn. Wij noemen hier slechts een enkele. De naamswijziging bij erkenning (zie art. 1:5 lid 2 BW) is een heet hangijzer bij de herziening van het naamrecht, zowel in verband met de belangen van de moeder als die van het kind. De CCQ geeft hiervoor de volgende oplossing in artikel 65: Le tribunal est seul compétent pour autoriser

le changement de nom d'un enfant en cas de changement dans la filiation, (...). Voorts mag de minderjarige van 14 jaar en ouder zelfstandig naamswijziging vragen, aldus artikel 66. Dergelijke bepalingen waarborgen de rechten en belangen van een minderjarige meer dan het huidige en voorgestelde Nederlandse stelsel.

E.H. Hondius
E. Loeb

O&M

de daar aan verwante rechtsstelsels kennen al van oudsher een – beperkte – rol aan moedersnaam toe. Het verlaten van deze traditie op grond van de gelijke behandeling van man en vrouw lijkt ook niet een uitsluitend Europese trend te zijn.

Het nieuwste burgerlijk wetboek van de wereld, de Code civil du Québec die op 1 januari 1994 in werking treedt, bepaalt in artikel 51:

■ L'enfant reçoit, au choix de ses père et mère, un ou plusieurs prénoms, ainsi que le nom de famille de l'un d'eux ou un nom composé d'au plus deux parties provenant du nom de famille de ses père et mère. ■

Artikel 52 geeft aan wat te doen in geval van een verschil van mening:

■ En cas de désaccord sur le choix du nom de famille, le directeur de l'état civil attribue à l'enfant un nom composé de deux parties provenant l'une du nom de famille du père, l'autre de celui de la mère, selon leur choix respectif. (...). ■

4. Waarom een dergelijke oplossing niet voor ons land gekozen? Voorzover wij kunnen zien komt zij aan alle wensen tegemoet en komt er geen dobbelsteen